

Úvod do ekonomiky
vzdělávání
Vzdělávání jako veřejný
statek?

21.2.2012

Harmonogram přednášek

21.2.	Vzdělávání jako veřejný statek, poskytování služeb spojených se vzděláváním. Poskytovatelé ve vzdělávání. Alokační efektivnosti. Veřejná správa ve školství, právní subjektivita škol.
28.2.	Teorie lidského kapitálu
6.3.	Regionální školství
13.3	Kvalita ve vzdělávání
20.3.	Kvalita VŠ (doc. Janíček)
27.3.	Absolventi a krajská vzdělávací politika
3.4.	Nerovnost v přístupu ke vzdělávání
10.4.	Projektové financování a administrace (doc. Janíček)
17.4.	Rozpočtování a financování
24.4.	Full economic costing
1.5.2011	Státní svátek

Semináře – 1.3. (zadání seminární práce, esej), 15.3. – swot analýza ESF, žebříček fakult, 29.3. – celoživotní vzdělávání, národní soustava kvalifikací a národní soustava povolání, 12.4. – projektové financování (doc. Janíček), 26.4. - test

Podmínky

- **Semestrální práce** – Kvalita a efektivnost ve vzdělávání – případová studie vybrané veřejné vzdělávací instituce 40 bodů (nutné získat min 60 %) – termín odevzdání – 18.5.2012
- **Závěrečný test (26.4.2012)** (60 bodů – nutné získat min 60 %)
- **Ústní zkouška ?**

Základní úprava oblasti školství - literatura

- [Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání \(školský zákon\)](#)
- [Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů](#)
- [Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů](#)
- [Zákon č. 306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením](#)
- [Zákon č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání \(2007\)](#)
- [Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách](#)

Doplňková literatura

- Benčo, J.: Ekonomika vzdelávania. Bratislava: IRIS, 2002. ISBN 80-89018-41-6. Kapitola 4 a 6. V knižnici.
- **Education at a Glance 2010, OECD**
- **Organizace vzdělávací soustavy České republiky 2008/09**
- Matějů, P.: České vysoké školství na křižovatce : investiční přístup k financování studia na vysoké škole v sociologické reflexi / Natalie Simonová (ed.) ; Petr Matějů (vedoucí projektu) ; Nicholas Barr ... [et al.].. -- Praha : Sociologický ústav Akademie věd ČR, 2005.. -- 263 s. : il. ; 24 cm.
- (Ne)rovné šance na vzdělání : vzdělanostní nerovnosti v České republice / Petr Matějů, Jana Straková [editoři] et al. ; Josef Basl ... [et al.].. -- Vyd. 1.. -- Praha : Academia, 2006.. -- 411 s. : tab., grafy + 1 CD-ROM.
- Lidský kapitál a investice do vzdělání : sborník z 8. ročníku mezinárodní vědecké konference 20.-21.září 2005 / kolektiv autorů.. -- 1. vyd.. -- Praha : Vysoká škola finanční a správní, 2005.. -- 184 s.
- Neziskové organizace ve veřejných službách / Vladimír Hyánek, Zuzana Prouzová, Simona Škarabelová a kolektiv.. -- 1. vyd.. -- Brno : Masarykova univerzita, 2007. -- 293 s.
- Teorie nevzdělanosti : omyly společnosti vědění / Konrad Paul Liessmann ; [z německého originálu ... přeložila Jana Zoubková].. -- Vyd. 1.. -- Praha : Academia, 2008.. -- 125 s.
- Vzdělání a trh : sborník textů / [Tereza Urbanová (editor)].. -- Praha : Liberální institut, 2003.. -- 39 s.

MŠMT

Zřizuje účelová odborná zařízení:

- Výzkumný ústav pedagogický, <http://www.vuppraha.cz>
- Národní ústav odborného vzdělávání, p.ř.o. www.nuov.cz
- Centrum pro studium vysokého školství, v.v.i <http://www.csvs.cz/>
- Národní institut dětí a mládeže, www.nidm.cz

Národní ústav odborného vzdělávání

- Institut pedagogicko-psychologického poradenství, www.ippp.cz
- Národní institut pro další vzdělávání, p.o. <http://www.nidv.cz/cs/>
- Ústav pro informace ve vzdělávání, p.o. www.uiv.cz, <http://www.npkk.cz/index.php>
- Centrum pro hodnocení výsledků vzdělávání, p.o. <http://www.ceremat.cz/>
- Dům zahraničních služeb, p.o. <http://www.dzs.cz/>

Databáze a jiné odkazy

- Rejstřík škol a školských zařízení
<http://rejskol.msmt.cz/>
- http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/index_en.php

Strategické dokumenty

- Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR
- <http://www.msmt.cz/ministerstvo/dlouhodoby-zamer-vzdelavani-a-rozvoje-vzdelavaci-soustavy-cr>
- Výroční zpráva o stavu a rozvoji výchovně vzdělávací soustavy
http://app.edu.cz/portal/page?_pageid=33,274237&_dad=portal&_schema=PORTAL&csu=5&cid=174&instance_id=150428
- Národní program vzdělávání
- <http://aplikace.msmt.cz/pdf/bilakniha.pdf>

ISCED - Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání

ISCED 0	pre-primární vzdělávání
ISCED 1	primární vzdělávání
ISCED 2	nižší sekundární vzdělávání
ISCED 3	vyšší sekundární vzdělávání
ISCED 4	postsekundární vzdělávání nikoli terciární
ISCED 5	první stupeň terciárního vzdělávání
ISCED 6	druhý stupeň terciárního vzdělávání

[http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/mezinarodni_standardn
i_klasifikace_vzdelavani_isced](http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/mezinarodni_standardni_klasifikace_vzdelavani_isced)

Význam vzdělávání

- **Veřejné investice do vzdělávání v některých zemích jsou kompenzovány následnými vyššími finančními výnosy z daní, zejména u lidí s vyšším vzděláním. (V průměru zemí OECD muž s terciárním vzděláním vyprodukuje v průběhu své pracovní dráhy na daních a sociálních odvodech o 119 000 US \$ více než muž s vyšším sekundárním vzděláním).**
- **Vzdělání je také hlavním faktorem pro jednotlivce, aby mohl setrvat na pracovním trhu déle (míra nezaměstnanosti lidí s terciárním vzděláním 4 % (průměr 2008), s vyšším sekundárním vzděláním více než 9 %)**

Vzdělávací politika

- odborná činnost vytvářející základní strategie pro plánování, hodnocení, budoucí rozvoj vzdělávací soustavy, skladbě a pluralitě školství, přístupnosti vzdělávání, legislativních základech vzdělávací soustavy
- **Nástroje: plánování, legislativa, financování, kurikulární politika, evaluace, monitorování, vzdělávací reforma.**
- **Subjekty: zvolení politici, školská administrativa, učitelé a jejich organizace, rodiče a jejich asociace, studenti, církve, zaměstnavatelé, vzdělávací experti.**

Výzvy vzdělávacích politik

„Pouze vzdělávací systémy, které jsou efektivní, mohou zaznamenat vzestup a země musí hledat nové cesty jak generovat vyšší zisky ze vzdělání.“

„Zlepšování výkonů vzdělávacích systémů a zvýšením finanční hodnoty bude obrovským úkolem pro veřejnou politiku.“ (kvantita versus kvalita, celoživotní vzdělávání)

Podíl obyvatel podle dosažené úrovně vzdělání

- **V průměru v zemích OECD dosahuje méně než jedna třetina (29 %) dospělých pouze primárního a nižšího sekundárního vzdělání (v České republice 9 % obyvatel),**
- **44 % dospělých má ukončené vyšší sekundární vzdělání (v ČR 76 %) a**
- **více než jedna čtvrtina (28 %) úspěšně ukončila terciární úroveň vzdělání (v ČR 14 %).**

Financování školství

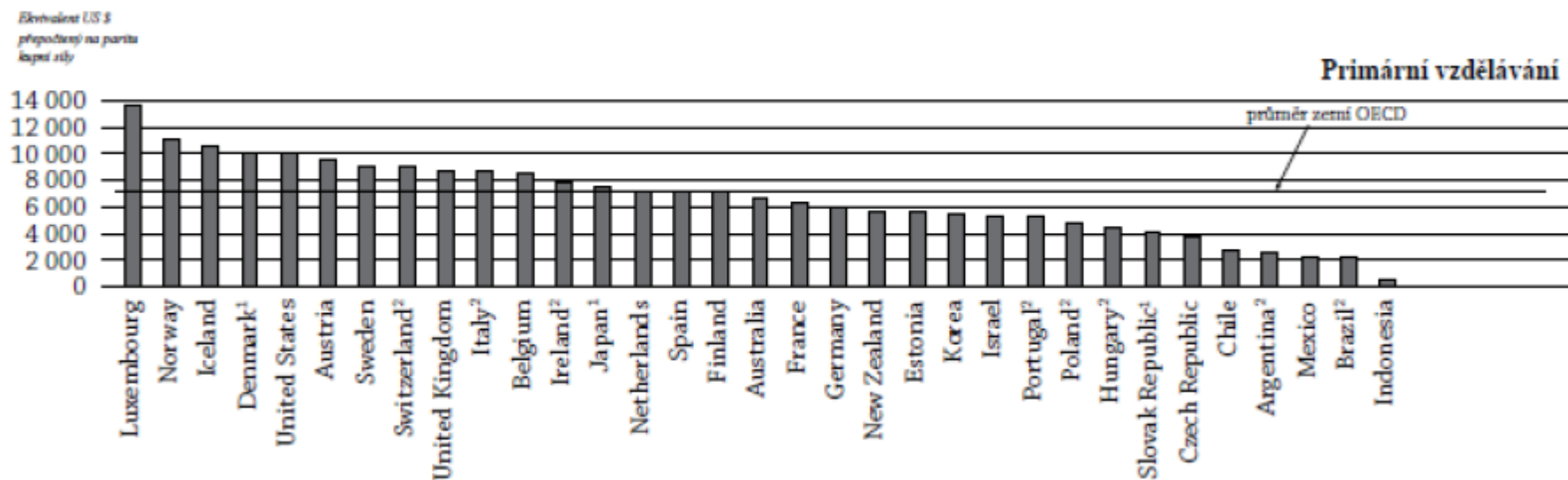
- V rozhodující míře z veřejných rozpočtů (státního, ÚSC)
- Normativní financování (1992) x financování na instituci – financování neinvestičních výdajů (investiční výdaje nenormativně)
- Regionální školství
<http://www.msmt.cz/ekonomika-skolstvi/rozpocet>
- Vysoké školství <http://www.msmt.cz/ekonomika-skolstvi/financovani-vysokych-skol-rok-2011>

Výdaje na žáka

- „Česká republika vydá ročně na žáka na primární úrovni 3 799 US \$, na žáka v sekundárním vzdělávání 6 174 US \$ a v terciárním vzdělávání 8 318 US \$“.
- Průměr OECD na žáka na primární úrovni 7 153 US \$, na žáka v sekundárním vzdělávání 8 972 US \$ a v terciárním vzdělávání 13 692 US \$“.

Pozn: jednotkové výdaje zahrnují přímé veřejné a soukromé výdaje na vzdělávání. Vlastní životní náklady dotované z veřejných zdrojů nejsou zahrnuty. Zdroj: Education at a Glance 2011

Graf B1.2: Průměrné roční výdaje na vzdělávací instituce na žáka a studenta, podle úrovně vzdělávání (2008)

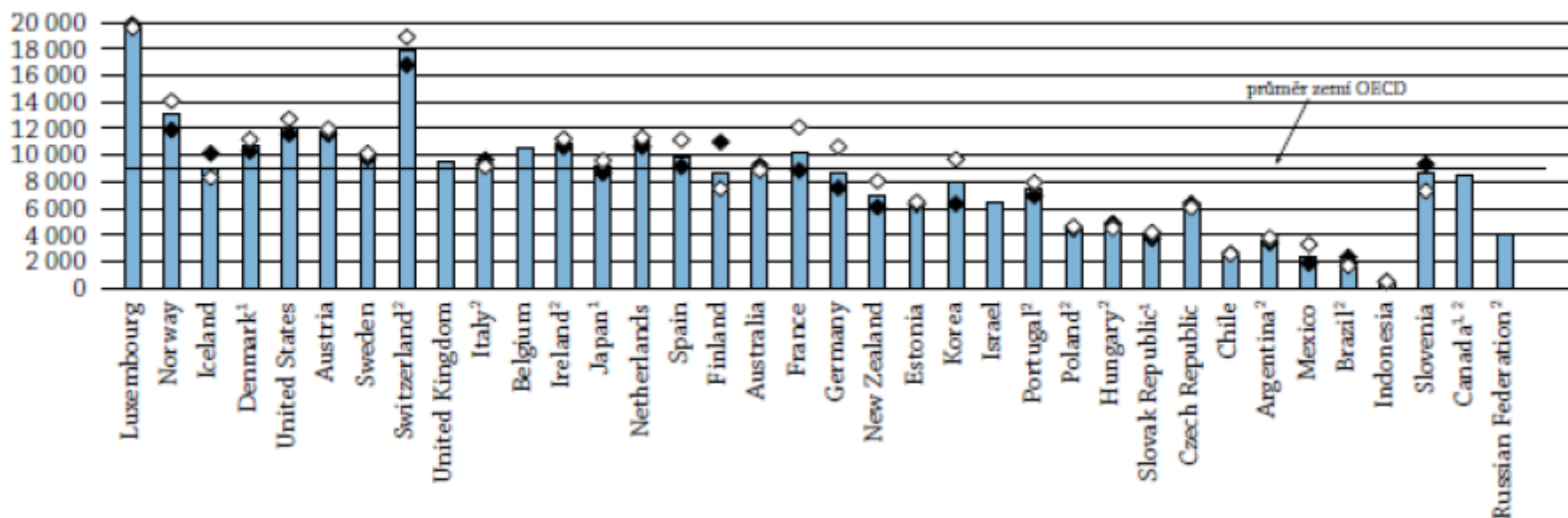

Sekundární vzdělávání

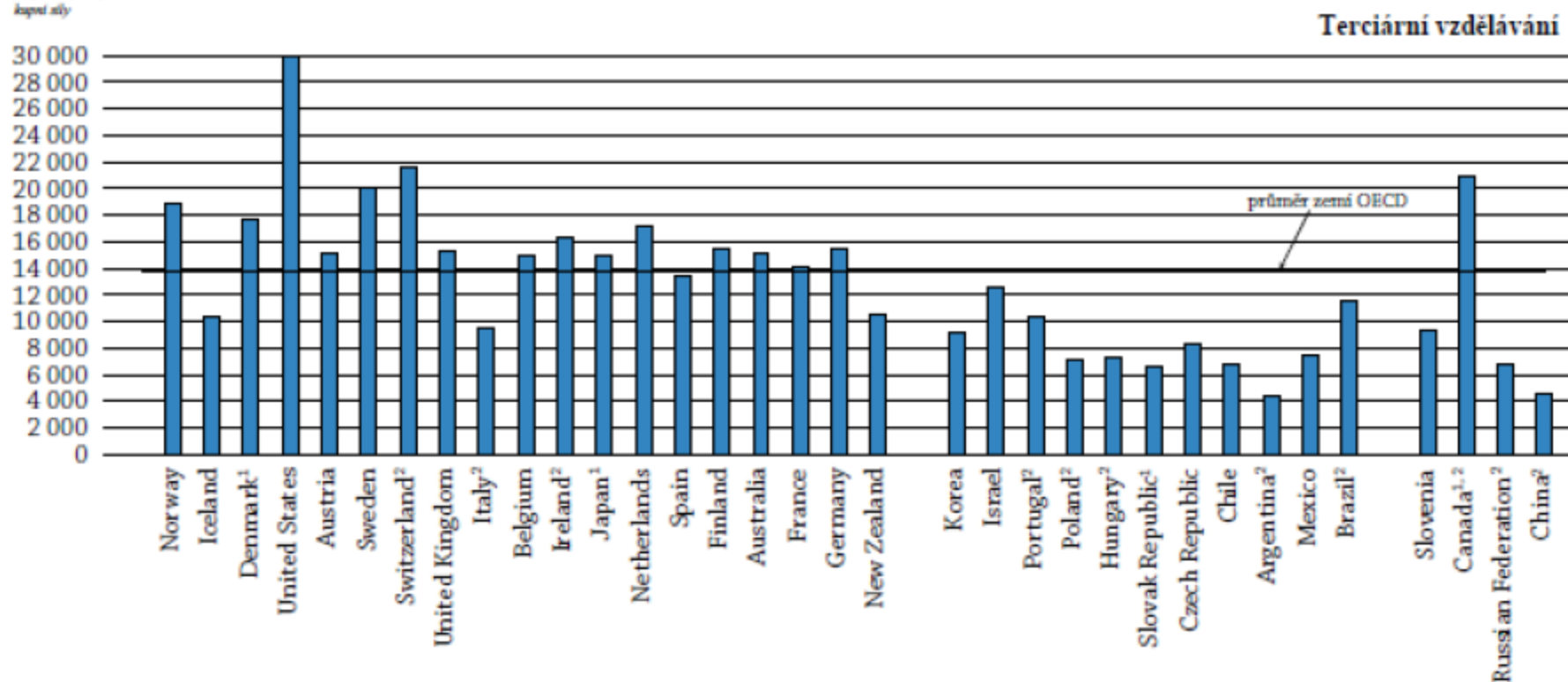
Ekvivalent US \$
přepočtený na paritu
kupní síly

■ Sekundární vzdělávání ◆ Nižší sekundární vzdělávání ◇ Vyšší sekundární vzdělávání

Ekvivalent US \$
přepočtený na paritu

Ekvivalent US \$
 ekvivalentní za parity
 ekvivalent US \$
 přepočtený na paritu
 kupní síly

¹ Poznámky:

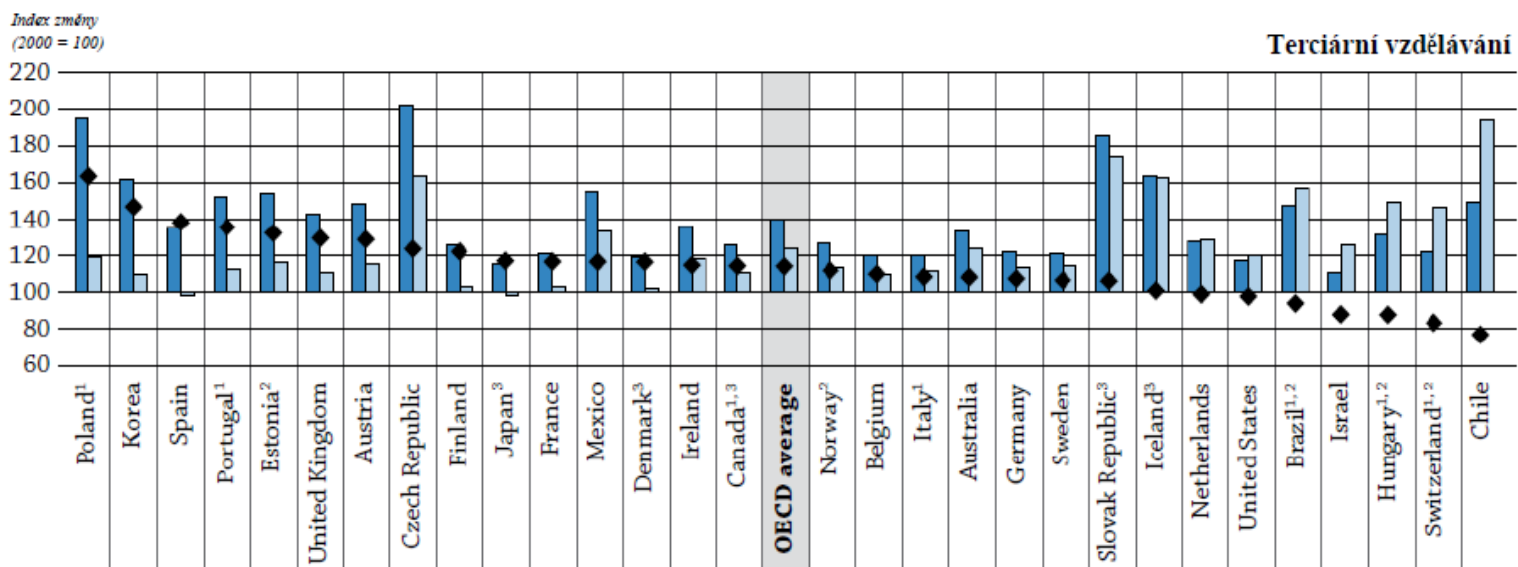
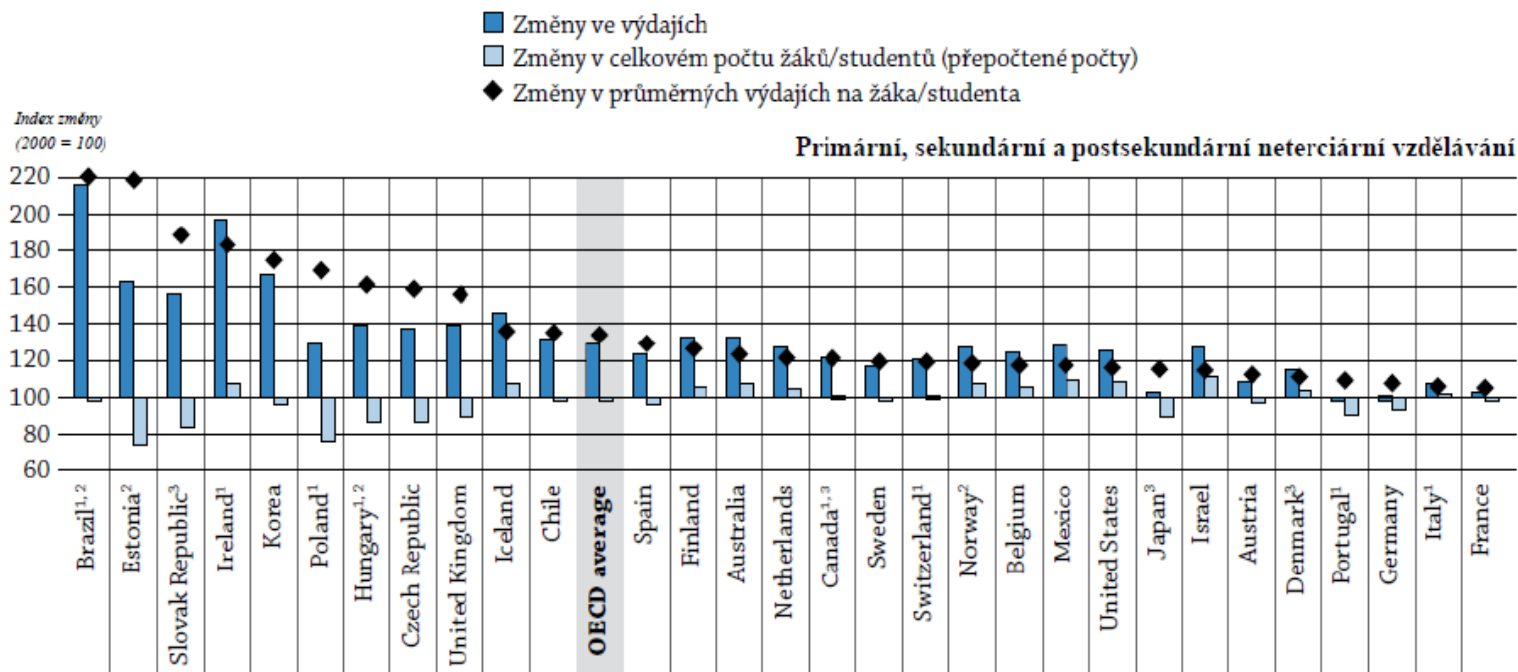
¹ 1. Výdaje na některé vzdělávací úrovně jsou zahrnuty v rámci jiných úrovních.
² 2. Pouze veřejné výdaje (v případě Kanady pouze v terciárním vzdělávání; v případě Itálie s výjimkou terciárního vzdělávání).

¹ ² Údaje jsou seřazeny sestupně podle výdajů na žáka na primární vzdělávací úrovni.

Zdroj: OECD, Tabulka B1.1a, Annex 3 (www.oecd.org/edu/eag2011), UNESCO

Graf B1.6: Změny ve výdajích na žáka a studenta v porovnání s dalšími souvisejícími faktory podle úrovně vzdělávání (2000, 2008)

(Index změn mezi roky 2000 a 2008, 2000 = 100, 2008 stálé ceny.)

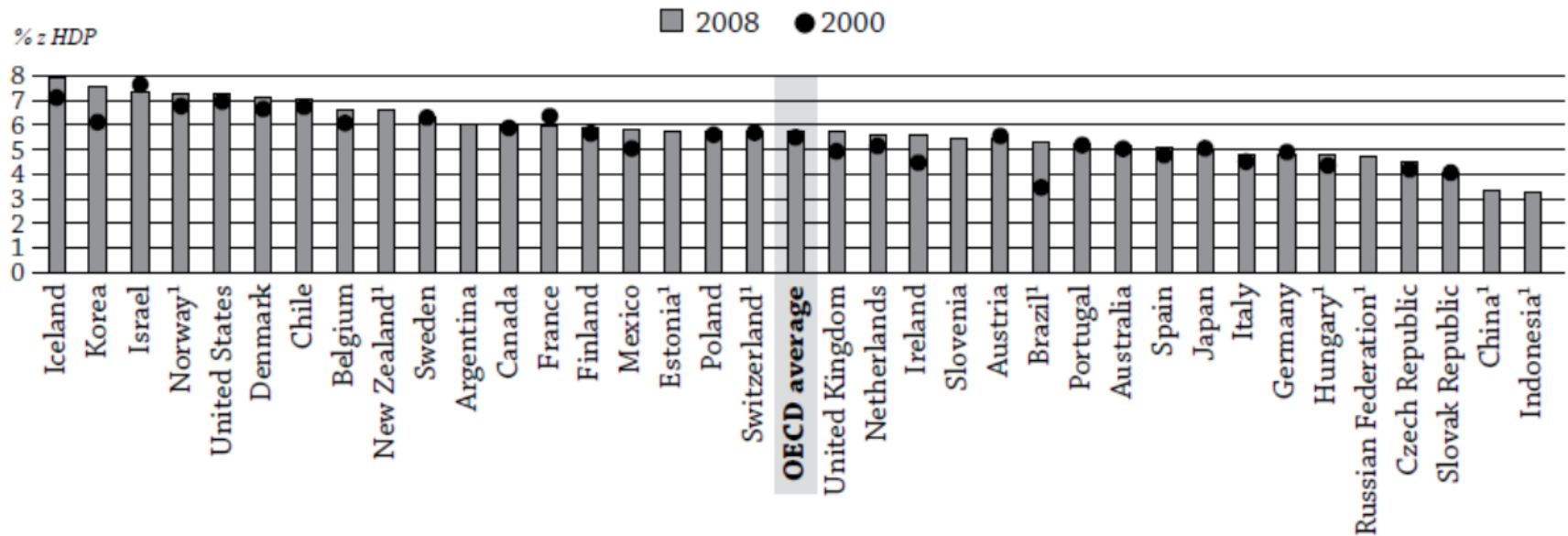

Kolik z bohatství státu je vynaloženo na vzdělávání?

- Země OECD vydaly v roce 2008 6,1 % jejich kolektivního HDP, z toho 3,7 % HDP je vynaloženo na primární, sekundární a postsekundární neterciární vzdělávání.
- **Česká republika 4,5 %, 2,8 % na primární, sekundární a postsekundární vzdělávání**
- Výdaje na vzdělávací instituce (školy, univerzity a další veřejné i soukromé instituce) – výdaje na vlastní vzdělávání, výdaje (soukromé i veřejné) na služby spojené se vzděláváním poskytované studentům a jejich rodinám (včetně ubytování studentů a dopravu do školy) + výdaje na výzkum realizovaný v rámci vzdělávací instituce.

Výdaje na vzdělávání jako % HDP

Graf B2.1: Výdaje na vzdělávání jako procento HDP na všech vzdělávacích úrovních (2000, 2008) a index změn mezi roky 2000 a 2008 (2000=100, stálé ceny)

Podíl soukromých výdajů

- Růst výdajů => tlak na **finanční zdroje celé společnosti.**
- V průměru OECD – $\frac{3}{4}$ výdajů jako % HDP pochází z veřejných zdrojů
- Trend – stále méně časté financování preprimárního a terciárního vzdělávání
=> Růst role soukromého sektoru
- Obava nižší motivace ke studiu v případě finančního zatížení studentů

Zdroje financování - výsledky

- V zemích OECD pochází v průměru **83 % výdajů na vzdělávání z veřejných zdrojů**
- **ČR 87,3 %, EU 21 89,1 %**
- Z veřejných zdrojů pochází 91 % výdajů na ISCED 1, 2, 3 a 4.
- Veřejné výdaje rostou, směřují i do soukromých institucí, kde jsou však 2 x menší
- „Ve většině zemí pochází v terciárním vzdělávání **naprostá většina soukromých výdajů z prostředků domácností**. Výjimkou jsou Rakousko, Kanada, Česká republika, Slovenská republika a Švédsko, kde jsou soukromé výdaje jiných subjektů vyšší než výdaje domácností“.

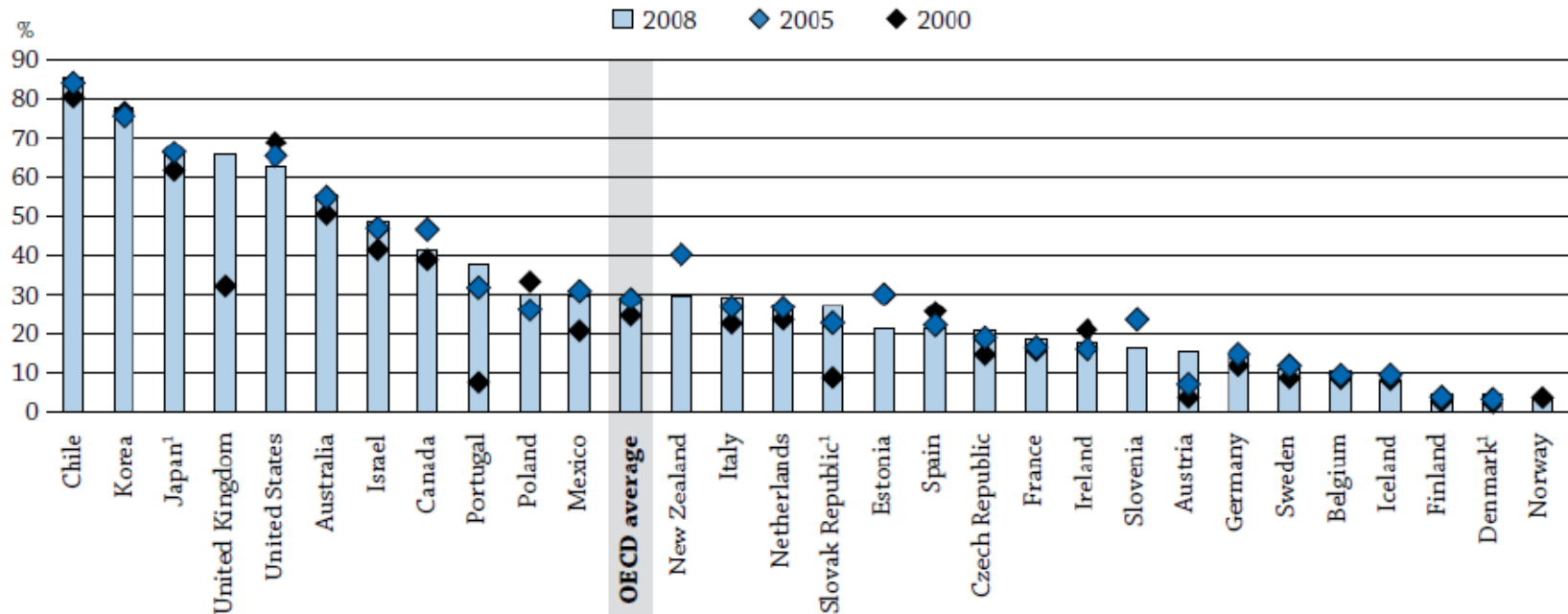
Soukromé výdaje

- Pokles podílu veřejných výdajů (u terciárního vzdělávání) ze 74 % v roce 1995 na 73 % v roce 2000 a na **67 %** v roce 2008 – trend především mimoevropských zemí (školné + podniky).
- **Soukromé výdaje tvoří 17 %** všech výdajů (OECD)
- **V ČR 12,7 %, EU 21 10,9 %**
- **Podíl soukromých výdajů u terciárního vzdělávání tvoří 31 % (OECD), ČR 20,9 %**

Podíl soukromých výdajů na terciární vzdělávání

Graf B3.3: Podíl soukromých výdajů na terciární vzdělávání (2000, 2005, 2008)

Poznámky:

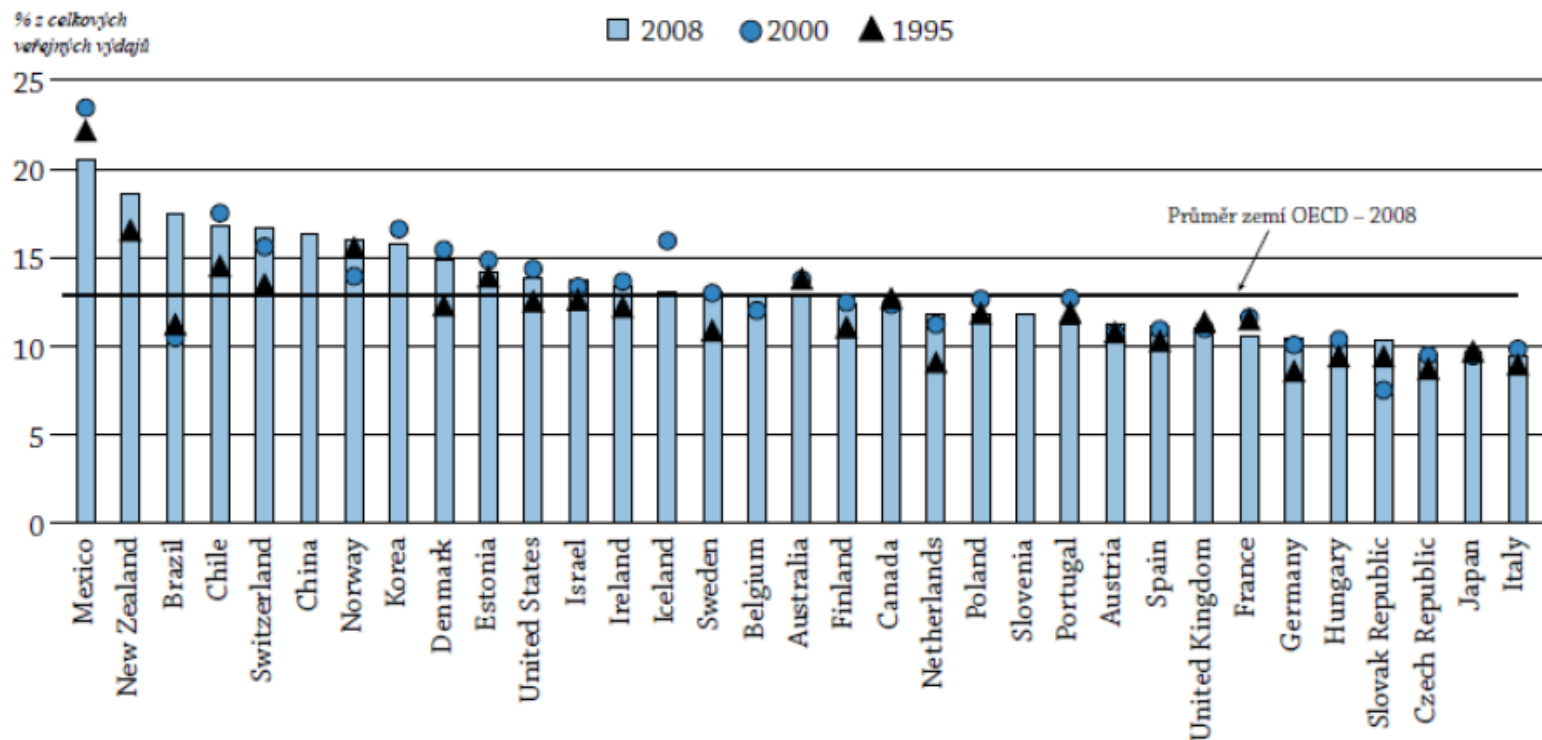
1. Některé vzdělávací úrovně jsou uvedeny v jiných.

Země jsou seřazeny sestupně podle podílu soukromých výdajů na vzdělávání.

Zdroj: OECD, Tabulka B3.3, Annex 3 (www.oecd.org/edu/eag2011)

Výdaje na vzdělávání jako podíl na celkových veřejných výdajích

Graf B4.1: Celkové veřejné výdaje na vzdělávání jako podíl celkových veřejných výdajů (1995, 2000, 2008)

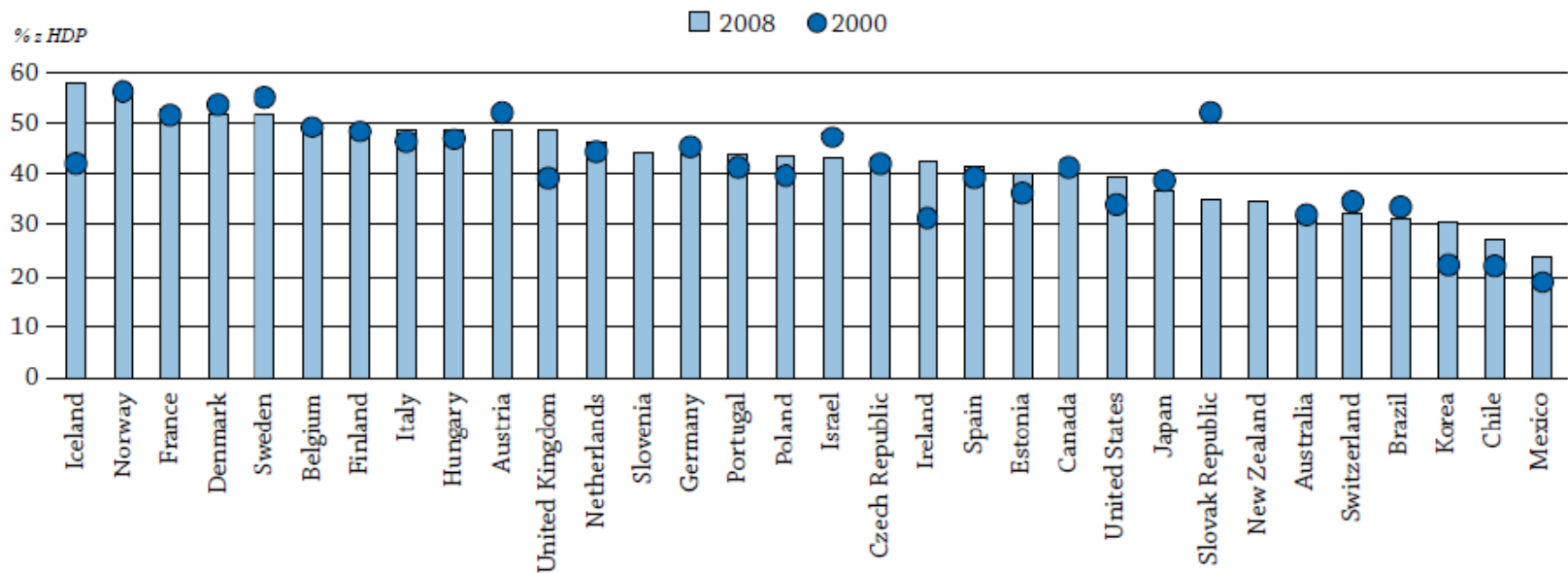

Země jsou seřazeny sestupně podle celkových veřejných výdajů na všechny vzdělávací úrovně jako podílu na celkových veřejných výdajích v roce 2008.

Zdroj: OECD. Tabulka B4.1, Annex 3 (www.oecd.org/edu/eag2011)

Celkové veřejné výdaje jako podíl HDP

Graf B4.2: Celkové veřejné výdaje jako podíl HDP (2000, 2008)

Poznámky:

Graf charakterizuje veřejné výdaje, ne pouze výdaje na vlastní vzdělávání.

Země jsou seřazeny sestupně podle celkových veřejných výdajů vzhledem k HDP v roce 2008.

Zdroj: OECD. Annex 2, Annex 3 (www.oecd.org/edu/eag2011)

2.9.2. Zastoupení soukromých a církevních škol

Zastoupení soukromých a církevních škol a jejich žáků na jednotlivých úrovních vzdělávání v %

Školy	2006/07				2007/08				2008/09			
	Školy		Žáci		Školy		Žáci		Školy		Žáci	
	soukromé	církevní	soukromé	církevní	soukromé	církevní	soukromé	církevní	soukromé	církevní	soukromé	církevní
Mateřské školy	1,5	0,5	1,1	0,3	1,6	0,5	1,1	0,3	1,7	0,5	1,2	0,3
Základní školy	1,5	0,9	0,5	0,5	1,5	0,9	0,6	0,6	1,6	1,0	0,6	0,6
Střední školy (ISCED 3 i 4)	21,9	2,5	13,6	1,6	22,7	2,5	13,7	1,6	23,2	2,5	14,0	1,7
Konzervatoře	11,1	11,1	5,8	4,9	15,8	10,5	7,2	4,9	16,7	11,1	7,3	5,2
Vyšší odborné školy	27,6	6,9	29,6	6,2	26,6	6,8	29,6	5,8	26,6	6,5	29,1	5,7
Vysoké školy	60,3	0	9,8	0	61,8	0	11,9	0	63,3	0	13,7	0

Pramen: ÚIV

Děkuji za pozornost 😊

Hyánek, V., Prouzová, Z., Škarabelová, S. a kol: Neziskové organizace ve veřejných službách, 2007

Špalek, J.: Veřejné statky, Teorie a experiment, 2011

Řežuchová, M. Spolupráce veřejného a soukromého sektoru: Analýza efektivního zabezpečování veřejných služeb. Disertační práce, 2010

Valenčík, R.: Bohatí bohatnou a chudí chudnou - věčný problém?
<http://www.sds.cz/docs/prectete/eknihy/lkkt/lkkt02.htm>